

використання доказів під час досудового розслідування і судового розгляду. Проте багато питань потребують належного законодавчого регулювання, оскільки збирання зразків, використання відомостей з відповідних баз даних має відбуватися з неухильним дотриманням прав і свобод людини. Обговорення цих проблем і відповідне вдосконалення нормативно-правової бази також є вкрай важливим і своєчасним.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що наука та практика повинні тісно взаємодіяти з метою найбільш раціонального і законного вирішення проблем, які виникають під час досудового розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень. Така взаємодія може забезпечуватися як спільним обговоренням проблем науки і практики кримінального процесу та криміналістики під час наукових заходів, так і активним залученням до наукових розробок практичних працівників як експертів або рецензентів. Окрім того, напрацьовані під час наукових обговорень шляхи вирішення актуальних проблем кримінального процесу та криміналістики мають використовуватися під час підготовки курсантів і студентів юридичних вишів, а також професійної підготовки правоохоронців.

Одержано 05.10.2019

УДК 343.1:349.22(477)

Леонід Володимирович МОГІЛЕВСЬКИЙ,

*доктор юридичних наук, професор,
проректор Харківського національного
університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0002-6994-6086>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ІНСПЕКТОРІВ- КРИМІНАЛІСТІВ, СЛІДЧИХ І ДІЗНАВАЧІВ

Згідно з наказом МВС України від 06.11.2015 у слідчих відділах (починаючи з районних підрозділів поліції) введено нові посади інспекторів-криміналістів. На них покладено обов'язки з надання професійної техніко-криміналістичної допомоги під час огляду місць події та виконання окремих слідчих (розшукових) дій. Харківський національний університет внутрішніх справ є одним із

провідних закладів вищої освіти системи МВС України, який має висококваліфікований науково-педагогічний склад і належну матеріально-технічну базу. Тривалий час університет здійснює підготовку працівників Національної поліції за різними напрямками. Одним з основних напрямів професійного навчання поліцейських є післядипломна освіта. Відповідно до Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції, затвердженого наказом МВС України від 24.12.2015 № 1625, основними завданнями післядипломної освіти є навчання необхідним знанням і спеціальним навичкам для успішного виконання обов'язків із забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності й інших службових завдань.

Інспектори-криміналісти вже певний час виконують свої обов'язки, беруть безпосередню участь у протидії злочинності, залучаються до роботи зі слідами злочину на місці події, а коло їх завдань досить широке, залежить від виду слідів, з якими необхідно працювати, тому рівень підготовки таких спеціалістів вимагає вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок, які можуть бути отримані під час підвищення кваліфікації, первинної професійної підготовки та підготовки у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання. Однак злочинність змінюється, і рівень розвитку науково-технічного прогресу також стрімко росте. Це зумовлює виникнення як нових слідів злочинів і способів їх приховання, так і нових науково-технічних засобів, способів і методів їх використання під час виявлення, фіксації та вилучення слідів злочину. Тому післядипломна освіта є важливим засобом поглиблення й оновлення теоретичних знань і набуття практичних навичок. Відповідно до Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції її видами є: спеціалізація – складова спеціальності, що передбачає профільну спеціалізовану освітньо-професійну чи освітньо-наукову програму підготовки працівників поліції; перепідготовка – професійне навчання, спрямоване на оволодіння працівниками поліції іншою професією; підвищення кваліфікації – підвищення рівня готовності працівника поліції до виконання професійних завдань та обов'язків або набуття здатності виконувати додаткові завдання й обов'язки шляхом набуття нових знань і вмінь у межах професійної діяльності або галузі знань; стажування – набуття працівником поліції досвіду виконання завдань і обов'язків певної професійної діяльності або галузі знань.

Найбільш доцільними для поглиблення й оновлення знань і навичок інспекторів-криміналістів є такі види післядипломної

освіти, як спеціалізація та підвищення кваліфікації, що успішно може бути забезпечено нашим навчальним закладом. Університет володіє: по-перше, достатнім матеріально-технічним забезпеченням, зокрема сучасними спеціалізованими навчальними аудиторіями, обладнаними мультимедійними засобами, навчальним криміналістичним полігоном, який укомплектований достатньою кількістю криміналістичної техніки, й іншим навчально-тренувальними полігонами; по-друге, висококваліфікованим науково-педагогічним складом, який має не лише глибоку теоретичну підготовку та педагогічну майстерність, а і практичний досвід роботи у правоохоронних органах. По-третє, для поліцейських, які прибули з територіальних підрозділів Харківської області й інших областей України, на території університету є гуртожиток. Завдяки ресурсам і територіальному розташуванню університет може забезпечити післядипломну освіту інспекторів-криміналістів, дізнавачів, слідчих, керівників органів дізнання підрозділів Національної поліції Харківської та прилеглих до неї областей. Тематичний план спеціалізації та підвищення кваліфікації вказаних категорій може включати нормативну частину, яка забезпечить отримання знань із загальних теоретичних питань, та варіативну, що міститиме теми з особливостей застосування різних видів криміналістичних знань і положень чинного КПК України у процесі розслідування злочинів та кримінальних проступків.

Із січня 2020 року в Національній поліції **вводяться** нові посади для розслідування кримінальних проступків – **дізнавачів та керівників органів дізнання**. Враховуючи можливе задіяння до цього процесу оперативних працівників та офіцерів громади, слід прогнозувати необхідність у підвищенні кваліфікації понад 50 тис. працівників поліції – 40 тис. оперативних працівників, 10 тис. офіцерів громади, слідчих, які мають певний досвід слідчої роботи, а також працівників поліції різних служб і підрозділів середньої ланки, які проходять спеціалізацію. Підвищення кваліфікації матиме суттєві особливості, оскільки з процесуальним порядком проведення розслідування кримінальних поступків, як і злочинів, претенденти на посади дізнавачів і ті, хто буде вже призначений, не ознайомлені. У стислі терміни потрібно буде вирішувати завдання щодо оволодіння працівниками поліції знань, умінь і практичних навичок у цій галузі. Особливу увагу слід приділити керівникам органів дізнання, оскільки це, ймовірно, будуть працівники з досвідом роботи в органах досудового розслідування. У цьому сенсі певну частину уваги під час такого підвищення кваліфікації слід приділити специфіці вдосконалення управлінської діяльності як такої.

Враховуючи викладене, можна стверджувати, що Харківський національний університет внутрішніх справ має теоретичну та практичну можливість забезпечення якісної післядипломної освіти інспекторів-криміналістів Національної поліції України.

Одержано 20.10.2019

УДК 343.13(477)

Анна Сергіївна АМЕЛІНА,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри фінансових розслідувань

Університету державної фіскальної служби України

ОГЛЯД ДОКУМЕНТІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Як відомо, огляд є однією з найбільш поширених слідчих (розшукових) дій. Найбільш поширеним видом слідчого огляду при розслідуванні злочинів в сфері оподаткування є огляд документів.

Огляд – це слідча (розшукова) дія, в ході якої виявляють, безпосередньо сприймають, оцінюють і фіксують стан, властивості та ознаки матеріальних об'єктів з метою отримання фактичних даних, що мають значення для встановлення істини у матеріалах кримінального провадження. Огляд проводиться слідчим, прокурором з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 237 КПК України) [1].

Оскільки одним з основних процесуальних джерел доказів у кримінальних провадженнях щодо вчинення злочинів у сфері оподаткування є документи, то відповідно і першочергові слідчі (розшукові) дії та заходи забезпечення кримінального провадження у їх досудовому розслідуванні мають бути спрямовані на якнайшвидший та найбільш повний збір всіх документів.

У зв'язку з цим важливу роль відіграє проведення ретельного огляду та вивчення вилучених документів бухгалтерського та податкового обліку з метою їх систематизації, визначення ознак підробки тощо. Таким чином, досягнення результатів при розслідуванні податкових злочинів, можливе лише при проведенні своєчасного і в повному обсязі слідчого огляду та вилучення документів. Характерною особливістю даної категорії злочинів є те, що особи, які їх вчиняють, вимушені використовувати різного роду документи. Документи по цій категорії кримінальних проваджень можуть виступати і процесуальними джерелами доказів, і речовими доказами.